

โรคพิษสุนัขบ้า (Rabies)

ปี พ.ศ. 2540 กองระบาดวิทยาได้รับรายงานผู้ป่วย/ตาย ด้วยโรคพิษสุนัขบ้าจากบัตร รง. 506 จำนวน 58 ราย คิดเป็นอัตราป่วย/ตาย 0.10 ต่อประชากรแสนคน เป็นผู้ป่วยจาก 31 จังหวัด คือในภาคกลาง 33 ราย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 15 ราย ภาคเหนือ 6 ราย และ ภาคใต้ 4 ราย คิดเป็นอัตราป่วย/ตาย ต่อประชากรแสนคนเท่ากับ 0.17 0.07 0.05 และ 0.05 ตามลำดับ

จังหวัดที่มีจำนวนผู้ป่วย/ตายสูง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร 7 ราย นครปฐมและนครราชสีมา จังหวัดละ 5 ราย ชลบุรี 4 ราย และอุบลราชธานี 3 ราย ที่เหลืออีก 26 จังหวัด พบจังหวัด ละ 1-2 ราย เมื่อเปรียบเทียบกับเป็นอัตราป่วย/ตายต่อประชากรแสนคน 10 อันดับแรก พบสูงที่สุดที่ นครปฐม คือ 0.66 และ รองลงมาคือ พังงา จันทบุรี ชลบุรี อ่างทอง ปทุมธานี มุกดาหาร ชัยนาท กาญจนบุรี และสุพรรณบุรี ตามลำดับ

ผู้ป่วยแยกเป็นเพศชาย 39 คน เพศหญิง 19 คน เป็นอัตราส่วนชายต่อหญิง เท่ากับ 2. : 1 อายุของผู้ป่วยกลุ่มใหญ่ที่สุดอยู่ที่อายุ 5-9 ปี จำนวน 15 ราย รองลงมา คือ 35-44 ปี จำนวน 8 ราย และ 45-54 ปี จำนวน 7 ราย กลุ่มอายุอื่นผู้ป่วยกลุ่มละ 6 ราย ยกเว้นกลุ่มอายุ 55-64 ปี และเกิน 65 ปี พบกลุ่มละ 2 ราย แต่เมื่อคิดเป็นอัตราต่อประชากรแสนคนจะพบว่า ก็ยังคงพบ กลุ่มอายุ 5-9 ปี มีอัตราการป่วย/ตายสูงที่สุด รองลงมาตามลำดับ คือ 45-54 ปี 0-4 ปี และ 10-14 ปี

ฤดูที่พบผู้ป่วย/ตาย พบว่าเกิดขึ้นทุกเดือนตลอดปี แต่พบค่อนข้างสูงในเดือนเมษายน และ มิถุนายน เดือนละ 8 ราย และพบน้อยที่สุด 2 ราย ในเดือน มีนาคม สำหรับในเดือนอื่นพบ ใกล้เคียงกัน เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ป่วย/ตาย ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2536-2539 พบว่าส่วนใหญ่จะ พบ ผู้ป่วยตอนต้นปี (มกราคม- พฤษภาคม) มากกว่าตอนปลายปี

จากการวิเคราะห์รายงานการสอบสวนเฉพาะราย ผู้เสียชีวิตโรคพิษสุนัขบ้า (เฉพาะที่มี ข้อมูลสมบูรณ์) จำนวน 25 ราย พบว่าเป็นเพศชาย 15 ราย หญิง 10 ราย อายุต่ำกว่า 2 ปี มาก ที่สุด 72 ปี ส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า 15 ปี (11 ราย) ผู้เสียชีวิตทุกรายรับเชื้อจากสุนัข โดยมีผู้ป่วย 10 ราย & สุนัขมีเจ้าของกัก (มีเพียง 2 ราย ที่ได้รับการฉีดวัคซีน มา 8 วัน 1 ตัว และ อีก 1 ตัว) ผู้ป่วยอีก 15 ราย & สุนัขไม่มีเจ้าของกัก เสียชีวิต 10 ราย & กัดมากกว่า 1 ตำแหน่ง) ระยะฟักตัว พบว่า มีระยะฟักตัวน้อยกว่า 3 เดือน 17 ราย (เร็วที่สุด 7 วัน) มีระยะฟักตัว 3 เดือน - 1 ปี 4

ราย มีระยะฟักตัว 23 เดือน 1 ราย และไม่ทราบระยะฟักตัว 3 ราย ผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่ คือ 22 ราย ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันหลังรับเชื้อ ซึ่งมาจากหลายสาเหตุ เช่น ไม่คิดว่าสุนัขที่กัด จะเป็นโรคพิษสุนัขบ้า 9 ราย คือ รันไม่ไปฉีดวัคซีนเพราะกลัวเจ็บ 3 ราย เป็นเด็กเล็ก & กัดและไม่บอกผู้ปกครอง 2 ราย เจ้าของสุนัขยืนยันว่าสุนัขที่กัดไม่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า 2 ราย มีคนในครอบครัวถูกกัดหลายคนไม่มีเงินค่าวัคซีนได้ครบทุกคน 1 ราย เห็นว่าสุนัขที่กัดฉีดวัคซีนแล้ว จำนวน 2 ราย ไปทำแผลที่สถานพยาบาล (ของทางราชการ) ตอนถูกกัด แล้วไม่ได้รับการติดตาม อีก 2 ราย จาก 3 ราย ได้รับ Immunoglobulin ด้วย

รายที่ 1 ผู้เสียชีวิตเพศหญิง อายุ 9 ปี ถูกกัดที่จมูก ล้างแผลที่โรงพยาบาล แล้วเย็บแผล ได้รับการฉีดวัคซีน TCRS-VERORAB ในวันที่ 0, 3, 7, และ 14 โดยไม่ได้รับ Immunoglobulin แสดงอาการในวันที่ 13 หลังจากนั้นถูกกัดและเสียชีวิตหลังแสดงอาการ 2 วัน

รายที่ 2 ผู้ป่วยเป็นเพศชาย อายุ 8 ปี ถูกกัดที่ดั้งจมูก 2 แผล ล้างแผลด้วยน้ำและสบู่ ได้รับ Equine Immunoglobulin 1000 L.U ฉีดเข้ารอบ ๆ แผลครั้งหนึ่ง และเข้ากล้ามเนื้ออีก ครั้งหนึ่ง โดยได้รับการฉีดวัคซีน PCEC เข็มแรกในวันรุ่งขึ้น เข็มที่ 2, 3, 4 ใช้วัคซีน TCRS-VERORAB ส่วนเข็มที่ 5 นัดไว้แต่ไม่ได้ฉีด เพราะแสดงอาการโรคในวันที่ 16 หลังรับเชื้อ และอยู่ได้อีก 11 วัน จึงเสียชีวิต

รายที่ 3 ผู้ป่วยเป็นเพศหญิง อายุ 72 ปี ถูกกัดที่ปาก 1 แผล และแก้มอีก 2 แผล ได้รับ Human Immunoglobulin 1000 L.U ในวันที่ถูกกัด ครั้งหนึ่งฉีดรอบ ๆ แผลอีกครั้งหนึ่งฉีดเข้ากล้ามเนื้อ และได้รับวัคซีน TCRS-VERORAB เข็มแรกในวันที่ถูกกัด เข็มที่ 2 ในวันที่ 4 หลังถูกกัด แต่เริ่มแสดงอาการหลังถูกกัด 6 วัน จึงไม่ได้รับการฉีดวัคซีน ในเข็มต่อ ๆ มา เมื่อแสดงอาการแล้วอยู่ได้ 29 วัน จึงเสียชีวิต

สถานการณ์ผู้เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้าในรอบ 10 ปี จากพ.ศ. 2531-2540 จะพบว่า เสียชีวิตลดลงตามลำดับ ปี พ.ศ. 2531 และ 2532 มีผู้เสียชีวิตเกินปีละ 200 ราย (219 ราย และ 212 ราย) ปีพ.ศ. 2533 2534 และ 2535 ลดลงเหลือน้อยกว่าปีละ 200 ราย (185 ราย 171 ราย 113 ราย ตามลำดับ) จากปีพ.ศ. 2536-2540 มีผู้เสียชีวิตน้อยกว่าปีละ 100 ราย คือ 93 ราย 78 ราย 77 ราย และ 58 ราย ตามลำดับ และเมื่อคิดเป็นอัตราป่วย/ตาย ต่อประชากรแสนคน ก็ลดลงตามลำดับ อย่างเห็นได้ชัด จาก 0.40 ในปี พ.ศ. 2536 เหลือ 0.10 ในปี พ.ศ. 2540

สถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์

ปี พ.ศ. 2540 กองระบาดวิทยาในฐานะที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายการเฝ้าระวังโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์ได้รับรายงานการชันสูตรโรคพิษสุนัขบ้าจากห้องปฏิบัติการ 42 แห่ง มีผู้ส่งหัวสัตว์ชนิดต่างไปตรวจรวม 3,405 ตัวอย่าง ตรวจได้เพียง 3,369 ตัวอย่าง พบว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้า 1,115 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 33.1 โดยภาคกลางรวมกรุงเทพมหานคร ส่งตรวจมากที่สุด 1,858 ตัวอย่าง พบเชื้อ 604 ตัวอย่าง ร้อยละ 32.5 และรองลงไปตามลำดับ คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งตรวจ 1,050 ตัวอย่าง พบเชื้อ 357 ตัวอย่าง ร้อยละ 34.0 ภาคใต้ ส่งตรวจ 290 ตัวอย่าง พบเชื้อ 106 ตัวอย่าง ร้อยละ 36.55 ภาคเหนือ ส่งตรวจ 171 ตัวอย่าง พบเชื้อ 48 ตัวอย่าง ร้อยละ 28.1 ตามลำดับ

จังหวัดที่พบเชื้อสูงสุด 10 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร พบเชื้อ 295 ตัวอย่าง (ร้อยละ 29.1) นครราชสีมา 192 ตัวอย่าง (ร้อยละ 43.1) ขอนแก่น 49 ตัวอย่าง (ร้อยละ 41.5) สงขลา 44 ตัวอย่าง (ร้อยละ 53.7) พระนครศรีอยุธยา 39 ตัวอย่าง (ร้อยละ 49.4) นนทบุรี 39 ตัวอย่าง (ร้อยละ 40.6) อุตรธานี 39 ตัวอย่าง (ร้อยละ 33.6) ชลบุรี 37 ตัวอย่าง (ร้อยละ 40.7)

ผลการตรวจวินิจฉัยโรคพิษสุนัขบ้า จำแนกตามชนิดสัตว์ พ.ศ. 2540

ชนิดสัตว์	ส่งตรวจ	พบเชื้อ	คิดเป็นร้อยละในสัตว์แต่ละชนิด
สุนัข	2,905	1,053	36.2
แมว	304	39	12.8
โค	30	11	36.7
กระบือ	3	0	0
สุกร	15	6	40.0
แพะ	2	0	0
แกะ	1	0	0
ม้า	3	1	33.3
ลิง ชะนี ค่าง	7	0	0
สัตว์แทะ	88	2*	2.3
สัตว์ป่า	8	2**	25.0
อื่น ๆ	3	1***	33.3
รวม	3,369	1,115	33.04

* หนู 2 ราย ** อีเห็น 1 ราย พังพอน 1 ราย *** สมอคน 1 ราย